Ч. 9 (12.665). Львів, середа 14. січня 1931.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар; Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Боротьба двох культур на Україні.

Революційний рух 17-го року прибрав на В. Україні характер національного руху.

Добре розуміючи, що національне визволення українського народу може бути вибореве лише власними силами, українське суспільство відразу горяче взялося за будівництво української культури. Заснування українських шкіл, „Просвіт“, бібліотек-читалень, видавання українських підручників, книжок і часописів, підготовка учительства для української школи, вироблення програми з українознавства, — нового предмету навчання в школах, і т. д., — все це стало основою культурного відродження України.

Національне забарвлення революційного руху на Україні викликало активний спротив з боку російського громадянства на Україні. Бажаючи за всяку ціну відстояти давне упривілеєне своє положення, російське громадянство захищало й надалі панування російської культури на Україні під покривкою щирої симпатії до визвольних змагань українського народу: відсепарування українського народу, від російської культури, „родной, близкой и нужной украинскому народу“, мовляв, неминуче поведе до страшного пониження культурного рівня на Україні.

Невиконання розпоряджень української влади, саботаж, глузування з усього українського були звичайними засобами боротьби російського громадянства проти української культури.

Не дивлячись на таке вороже ставлення російського громадянства до української культури, український нарід в особі своїх представників в Українській Центральній Раді залишався на позиції миролюбної політики щодо російського громадянства, як і до інших національних меншостей. У цьому відношенні дуже показним є факт скликання Українською Центральною Радою в днях 21—28. вересня 1917 р. в Києві зізду поневолених народів, який ухвалив національно-персональну автономію для національних меншостей. Але російське громадянство не вдоволилося цією автономією, — воно бажало зберегти всі старі позиції російської культури на Україні. І це вдалося йому осягнути в значній мірі в період Гетьманщини, а цілковито — в короткий період панування добровольців на Україні.

В тяжкі часи Денікінщини українську школу всіх ступнів позбавлено найосновніших запорук її правного істнування: уряд добровольчої армії не тільки не давав ні шага на утримання української школи, але ставив величезні перешкоди тим інституціям і окремим громадянам, які старалися допомогти скривдженій українській школі. Як цинічно висловився тодішній куратор київської шкільної округи, „добровольча влада робить експеримент, чи дійсно українська школа й культура мають коріння в українськім народі“.

„Експеримент“ міг завдати великого сорому добровольчій владі, якби тільки був у неї хоч якийсь сором: українське громадянство взяло в свої руки кермування українською школою та її фінансування й допомогло пережити це лихоліття для всеї української культури.

Черговий період опанування України російськими більшовиками, як відомо, проходить під гаслом „самовизначення націй“. Щодо ставлення диктаторської влади до української культури, то тут, як і в інших питаннях, доводиться відріжнити декляративні принципи від практичного переведення їх у життя. Наркомос нераз зголошував у декретах, що „ставить своїм завданням активно працювати на користь розвитку української мови й української культури для переведення ідей пролетаріяту“.

Одним з характерних покажчиків цеї „активної праці на користь розвитку української культури“ може бути книжкова продукція на Рад. Україні.

Якраз цими днями вийшло у світ дуже цікаве видання Книжної Палати Сов. Росії — „Книжная продукція СССР в 1927 году“ (Москва, 1930 р.), з якого довідуємося, що вся книжкова продукція Союзу Сов. Республик на підставі мови розподілялася так: російською мовою в 1927 р. видано 25.046 друкованих одиниць, а українською — 2.418. У вступній статті цього збірника находимо таке зауваження щодо цього порівнання: „украинское населеніе по отношенію к русскому населенію СССР составляет около 1/3, в то время как книг на украинском язичію печатается не в 3 раза, а в 9—12 раз меньше“. Ще більше вражаючі відомости находимо в тих даних, які ілюструють книжкову продукцію УСРР. З таблиці, що показує розподіл книжкової продукції УСРР за мовою, видно, що в 1927 р. з загальної кількости 4.687 друк. одиниць на українську мову припало 2.405 друк. одиниць, на російську — 2.135. В той час, як Сов. Росія видала в 1927 р. українською мовою 13 друк. одиниць, Сов. Україна, як бачимо, видала російською мовою 2.135 друк. одиниць!

Колиб книжкова продукція Рад. України відповідала кількості населення українців і росіян на Україні, то розподіл цеї продукції в 1927 році за мовою мав би бути такий: українською мовою 3.703 друк. одиниць, а рос. мовою — 422, себто 79 проц. і 9 проц. всеї книжкової продукції Рад. України.

У боротьбу з українською книжкою виступає не лише російська книжка місцевого походження, себто та, що видана на Рад. Україні, але широкою лавою суне туди російська книжка з Сов. Росії. Поширенням на Рад. Україні російських видань з Сов. Росії займається ГИЗ (Государственное Издательство), яке переводить цю діяльність як через власних агентів, так і за допомогою українських книгарень.

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 2. stycznia 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI. karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 288 czasopisma „Dilo“ z daty Lwów dnia 28. grudnia 1930 r. do Sygn. VI. 1. Pr. 453/30 na posiedzeniu niejawnem w dniu 2. stycznia 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: I. uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 30 grudnia 1930 r. przez Prokur. Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopismo. pt. „Dilo“ Nr. 288 z daty Lwów dnia 28 grudnia 1930 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Pomoria i Ukraina“ w ustępie od słów „Widsil“ do słów „naselenniam“, b) w ustępie od słów „Bo ne“ do końca artykułu, 2) w artykule pt. „Perszyj polityczny proces“ a) w ustępie od słów „Tomu to“ do „zemel“, b) w ustępie od słów „szczo wsi“ do „złoczynom“, c) w ustępie od słów „Weś kraj“ do „borotby“ znamiona ad ustęp 1ab), 2abc zbrodni z § 65a) uk. nadto ad ustęp 1) a) także występku z § 308 uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzial. redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk z 17 grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 Dzpp. t. j. zasądzenie za przeprzekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu pod 1) ab 2) abc propagować wzgardę nienawiści przeciw jednolitemu związkowi Rzeczypospolitej przez szerzenie haseł separatystycznych, pod 1) a) szerzeniem fałszywych wieści i niestałości traktatów międzynarodowych zaniepokoić publiczne bezpieczeństwo, co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. i występku z § 308 uk. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.
Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 8. stycznia 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 289 czasopisma „Dilo“ z daty Lwów dnia 30 grudnia 1930 r. do Syg. VI. 1. Pr. 3/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 8. stycznia 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 3. stycznia 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma pt. „Dilo“ Nr. 289 z daty Lwów dnia 30 grudnia 1930 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Wołyń po wyborach“ w całości znamiona występku z § 300, 302 uk., zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaję się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII 1862 Nr. 6 ex 1862 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu fałszywemi przedstawieniami poniżyć w powadze zarządzenia władz w przedmiocie przeprowadzenia wyborów jakteż pobudzić do nieprzyjaznego ustosunkowania się innych ugrupowań wobec stronnictwa B. B. W. R. co odpowiada znamionom występku z § 300, 302 uk. Według §§ 487, 489, 493 pk., oraz §§ 36, 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.
Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 8. stycznia 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karnu we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 1. czasopisma „Dilo“ z daty Lwów dnia 1. stycznia 1931 r. do Sygn. VI. 1. Pr. 1/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 8. stycznia 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: a) — 1) uznać za usprawidliwioną dokonaną dnia 3 stycznia 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręg. we Lwowie konfiskatę czas. „Dilo“ Nr. 1. z daty Lwów dnia 1. stycznia 1931 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Na porozi nowoho roku“ w ustępie od słów „poczatyś“ do „pidhotowku“, 2) w artykule pt. „Jedynyj hołos“ w ustępie od słów „nasze hromadianstwo“ do końca artykułu zawiera znamiona ad ustęp 1) występku z § 300, 308 uk. ad ustęp 2) zbrodni z § 65a) uk., zarządić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za prekroczenie na grzywnę do 400 zł., b) uchylić powyższą konfiskatę odnośnie do artykułu pt. „W. H. Stid pro Polszczu“. Uzasadnienie: Ad a) Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu pod 1) fałszywemi przedstawieniami zarządzeń władz wydanych celem likwidacji aktów sabotaży poniżyć w powadze zarządzenia tychże władz, jakoteż zaniepokoić publiczne bezpieczeństwo, pod 2) szerzyć wzgardę i nienawiść przeciw administracji Państwa, co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. i występku z § 300, 308 uk. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. Ad b) Uchylenie konfiskaty artykułu pt. „W. H. Stid pro Polszczu“ nastąpiło z przyczyny, iż nie można się w nim dopatrzeć znamion jakiegokolwiek czynu karygodnego.

Na oryginale właściwe podpisy.
Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz

Хоча українське населення не дуже радо купує російську книжку, але це не відбивається на торгових операціях ГИЗ-у: завдяки, т. зв. системі нагрузки до дефіцитного краму, російська книжка силоміць накидується селянинові, так що торговий біланс ГИЗ-у стоїть міцно й з року в рік зростає. Напр. в 1930 р. ГИЗ визначує біланс від продажі російських книжок на Рад. Україні в сумі біля 5 міл. карб. Про те, який вжиток ро- виходить серед українського громадянства ро- сійська книжка, що впхали йому „в нагрузку до дефіцитного краму", можна дізнатися навіть з рад. преси: „Коли візьме селянин небажану йо- му книжку, то вона йде: на цигарки, на накри- вання глечиків тощо". („Рад. Книгар", ч. 3, 1930 р.). Розуміється, таке ставлення україн- ського громадянства до російської книжки мало обходить російську комуністичну владу на Рад. Україні. Справді, ГИЗ намічає в свому фінансо- вому пляні на 1931 р. поширити збут російських книжок на Рад. Україні на суму 15—18 міл. карбованців.

На цей плян ГИЗ-у відгукнулася редакц'я „Рад. Книгаря" (ч. 19, 1930 р.) передовою статтею, в якій пропонується ГИЗ-ові передати справу поширення російських книжок з Сов. Росії українським книгарям, з тим, що ГИЗ-ові ґарантується певна сума збуту російських книжок.

Отже російська влада намагається прямим і посереднім шляхом — зниженням продукції українських книжок та збільшенням торгових операцій ГИЗ-у щодо збуту російських книжок з Сов. Росії — затримати розвиток української культури.

Але, треба думати, й ці засоби не в силі будуть спинити розвитку української культури, бо національна свідомість українського народу не дасть йому збочити з того шляху, на який він вступив вже з перших днів революції 17-го року.

Нехай назовні тріумфує російська культура на Сов. Україні, але не слід піддаватися цій ілюзії: українська культура глибоко пустила свої коріння в рідний ґрунт, який збереже молоді паростки навіть під чорною хмарою, щоби рясно зазеленіти й зацвісти, як тільки сонце на небі засяє.

А сонце неодмінно засяє...

Ст. Сірополко.

Vae victis!

(Від нашого кореспондента.)

Париж, під Різдво 1931.

...мов паралітик той на роздорожу...
(І. Франко.)

Коштувала минула осінь чимало літ віку також нас, еміґрантів.

Певна річ, порівнювати наші страждання із терпіннями „убогого, прибитого люду" — булоб хулою. Наші болі були тільки моральні.

День за днем, тиждень за тижнем, місяць за місяцем — чутки, звістки про те, що там твориться. Там, у самому фізичному центрі Европи. В супокійній, мирній країні. І всього в дванацять років після тої страшенної війни, яка мала принести тріюмф справедливости й права, і дати волю пригнобленим народам і краям.

„Народе мій, замучений..."

Гей, війна війною, і колесом воєнне щастя котиться: раз мені, раз ворогові. Що я казати, і у воєнну пору

жура сон з очей проганяє,

але куди їй, цій оправданій, неминучій, природній, чесній журі, до того принижуючого, гнітучого, соромного почування безсилого гніву, який тер ваше серце, до того пронизуючого жалю до народу-жертви, який давив вашу душу, і до того внутрішнього самобичування, яке паралїжувало в той час ваш мозок!

За тих кілька місяців обличча ваше затратило останні сліди молодости, волос ваш посивів більш, як за цілих десять раніших років (хоча й вони не такі то вже дуже бували рожами встелені), а постать ваша похилилася до старости.

Гей, ця осінь!

Скільки то разів ви, в той проклятий час, мусіли здержувати розмову навіть з найближчими, не то з чужими, бо ви почували, що голос ваш заломлюють підступаючі сльози. А невже не соромно мущині плакати?

Ви самі собі були нестерпні, а ще більше рідній жінці та дитині: ви гримали на них безвинних, доброго слова вони від вас тижнями цілими не чули в той проклятий час...

Тільки раз, один раз і нараз серед тієї клятої суєти та внутрішнього самопожирання — хвилина супокійної застанови. Було так:

З щоденного та вже буденного отупіння раптом пробудив вас голос вашого хлопчика, 8-літньої дитини. Чуєте латинську фразу, давно призабуту, і розпочинаєте прислухуватися уважніше.

.....Ґалійці-переможці присилували римлян заплатити їм велику силу золота, яке мали важити на вазі, і принесли фальшиві тягарі. Коли римляни на це жалувалися, ґалійський ватажок Бреннус кинув свій меч на вагу і крикнув: Горе переможеним!".

Чуєте це **Vae victis** і під їх ударом ви знов пірнули в своє отупіння.

Та синок читає свою історію далі. Полусвідомо захоплюєте з його слів назву Верцінґеторикса і раптом знову ваше **Vae victis**..

.....Юлій Цезар так само не був щедрий, як не був Бреннус. Він перевів Верцинґеторикса до Риму, кинув його у вязницю і після 6 років приказав його задушити. Ось-так прийшла черга на римлян сказати: Горе переможеним!" **Vae victis**!

Діточа лектура, з прегарно зрештою складеної для дітей знаменитим публіцистом та істориком Жаком Бенвілем „Малої Історії Франції".

Цей Жак Бенвіль — теплий прихильник Польщі. Частенько за неї писав. А сумніватися він потрохи починає аж тепер. Та байдуже вам було в той мент до Бенвіля і його польонофільства. Вас вдарило зіставлення тих двох сценок з римсько-ґалійського минулого та їх моралі.

Якщо „Горе переможцям" — мораль...

Трохи ніяково до того признатися, та годі: вже розпочали, то й скінчите:

Ці два виривки Бенвілевого оповідання, наче ворожбитською паличкою відчарували чар отупіння, кинений на вас звістками з краю. Наче хмара роздерлася і надійніший овид показався.

Ви встали, приплив енерґії зломив вашу задеревілу бездільність, і ви взялися за вашу працю, щоби також і свої скромні руки доложити до будування майбутности...

Наше лихоліття і занепад моралі.

(Мої міркування на межі 1930 і 1931 року.)

Рік 1930 пішов уже в минуле, полишив він на вічні часи жахливі сліди в нашім політичнім, суспільнім, економічнім і культурнім життї. Довгі часи будуть наші люди памятати і згадувати події другої половини 1930-го року.

Пережили ми і переживаємо велику фінансову скруту, пережили ми лихоліття в політичнім життї як пацифікацію, нищення наших культурних і економічних здобутків, які ми власною працею і зусиллями сотворили. Пережили ми арештування тисячів наших передових людей на селі, в повітах і краєвих орґанізаціях. Пережили ми Берестя та інші тюрми. Все, що жило свідомим, народнім життям у всіх ділянках суспільного, політичного життя побувало в тюрмах. Вся орґанізація спинилась.

Здавалося, що настав кінець нашій орґанічній праці. Прийшли вибори до сойму і сенату у Варшаві. Для всіх, що не були в тюрмі, настали часи страхіття. Не було орґанізацій, всі чільні люди сиділи під ключем, не було людей до аґітації, всякі віча, які досі гомоніли, завмерли. Кожного з нас збирав страх, що буде, що зробить наше селянство і робітництво без проводу і поради і от, виявився стихійний радісний прояв: селяни, робітники, священики, спацифіковані без ріжниці партій, ба, навіть москвофіли, сельроби інстинктовно пішли без аґітації на одну листу національної самооборони. Скількість голосів, яка впала на нашу листу, була небувала рекордова — якщо не зайшлиб виборчі чуда, в родї розгублювання голосів по дорозі, ми малиб в соймі і сенаті численну, гарну репрезентацію числом та інтеліґенцією.

У тім, страшнім для нас часі, в часі лихоліття надзвичайно корисною появою для нас була постава нашого епископату з Митрополитом на чолі та його послання до народу. Дуже відрадною появою була матеріяльна, духова та лікарська поміч теж з боку епископату. Епископи відвідували спацифіковані села і попри поміч підтримували духа нещасних.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 14. СІЧНЯ 1931.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

Новий рік.

Говорити або писати тепер про новий рік або обмовляти старий як танцювати поміж настромленими мечами, неважко зачепитися та скалічитися.

А тих мечів настромлено тепер стільки на всіх дорогах нашого життя, що треба дуже берегтися. Вони гострі та колючі, мов висохле терня. А кожний з тих мечів назначений іншим параграфом. — Ось бачиш § 58. Він найстрашніший, бо зачіпившися на нього можна вмерти. Далі йде § 65. і т. д. то знову 211. і т. д. 303. і т. д. аж до § 11. патенту з 20. квітня 1854.

Пускаючися в ту небезпечну дорогу життя добре було би відмовляти 91. Давидів псалом: „Живий в помощи Вишняго..." Особливо докладно та зі зрозумінням вимовляти отсе місце: „на руках возьмут тя (анґели) да не когда преткнеши о камінь ногу твою".

Бо справді, говорити про це, що в минулому році сталося, то треба добре заховстати язика, щоб з чимсь не виговоритися і не стягти на себе яку біду. Поліція про все за годину знатиме і розпічнеться „бадане".

У нас віддавна завівся такий звичай, що люди на „Ма...ки" зараз опівночі зачинають балакати, прощати старий рік, а витати новий, а вже це прощання старого року то таке, що можна від нього зараз на першому порозі ногу зломити.

Бо з минулого року хіба той буде „контентний", кому повелось вкрасти великі гроші і втекти на чужину та добре сховатися. Отож я старого року прощати себто лихословити не хочу, а краще скажу дещо з астрономії, на якій я, признаюся, стільки розуміюся, що першийліпший вовк.

Що таке рік?

Це такий шматок часу, якого потребує наша земля, щоб один раз переїхати на сонячній каруселі довкола сонця. До того треба нашій земельці 365 днів і починає вона свою мандрівку 23. грудня в год. 1. 13 мін. попівночі, коли сонце входить в знак козорога. Де той козоріг пасеться, про те люди не знають, хіба вчені астрономи. І це добре, бо якби люди про нього знали, то вже давно пішов би сердега під ніж на вірменську „козину", астрономи не знали би коли новий рік починається і ми не мали би такої багатонадійної Маланки і не булоб у нас ніколи Нового Року.

Але люди нічого не можуть зрозуміти без рисунку і персоніфікації абстрактного слова.

Отож малярі сперсоніфікували старий рік як столітнього немічного, зівялого від старости дідуся, з сивою бородою, що западає на старечу зівялість (маразмус).

Замість його прощати „вічною памятю" люди лихословлять, за все те, що їм за його панування поганого приключилось.

А він, поправді кажучи, нічого не винен. Що-ж він завинив у тому, що на сонці жбухають пертурберанції і виходять плями з такою силою, що від того люди на землі дуріють і казяться? Чи старий рік тому винен, що вулькани поґедзґались, а землетруси, чи яка інша пацифікація не дає людям жити? За щож його сердегу лихословити та проклинати?

Ми не повинні того забувати, що він нам, українцям, багато дечого доброго зробив.

От возьмім під увагу те, що в тім році збогатився наш злиденний словник одним словом, терміном многомовним, якого перше ніхто не вживав, а багато людей його зовсім не знало. Хто перше чував про „пацифікацію"? А сьогодні то вже й мала дитина знає, що воно таке і певно до гробової дошки його не забуде. Давніше то матері лякали неслухняних дітей то татарином, то коминарем чи циганом; а нині скаже мама: „тихо будь, бо зараз прийде пацифікація" і зараз бахур уговкається і сховається у куток.

Чиж це не корисне для культурного розвитку дитини? Не треба його ні бити, ні страшити гавами чи якими там чортами. Одно слово вистарчить.

Це новий здобуток у нашому культурному розвитку. Ми думаємо щораз то іншими катеґоріями. От напр. давніше говорив дідусь з унуком так: „Який ти, Влодку, великий виріс, коли-ж ти йдеш до ґімназії?" „Як мені 10 років мине", відповідає гордо внук. А нині дідусь каже до внука: „Який ти, Несторку, вже великий

Невідрадною та сумною появою в нашім житті у часі страхіття було те, що найшовся малий гурток наших людей, а може тільки кілька одиниць, які старалися використати цей страхітливий час для своїх самолюбних амбіцій чи почестей, може гроша, станули по стороні наших політичних противників і до санаційного органу „Слово Польске", а може й ще декуди давали ворожі та хибні інформації про наших передових людей — впр. митрополита Шептицького, закидуючи йому малощо не участь у саботажах — та кричали распни його. У цьому випадку вийшло таке, як народня приповідка каже „якби свиня мала роги"... але, на жаль, має лише рило, менше шкідливе.

Все марево лихоліття як страшний сон минуло і лишилося в гірких споминах, ми здали іспит зрілости, ми, всупереч усьому є переможцями, так, що кожний справедливий поляк і жид, якоїб він не був партії, це нам признає.

Є ще один страшний боляк у нашім суспільнім житті, який мене, старшого чоловіка, що щось пережив і бачив, обходить, а саме недостача етики, моралі, почуття людської гідности у деякій частині молодого нашого покоління, інтелігентного „нарибку". Мене як лікаря обходить у першій мірі молоде покоління українських лікарів. Маючи за собою 68 літ тяжкої праці відчуваю, що в короткім часі піду на склад там, де „нема болізни, ні печалі". Як один з найстарших українських лікарів, уважаю за свій обовязок, обсервуючи щоденне життя, а зокрема укр. лікарів, підкреслити хиби, не у всіх, але в деякої лише частини наших лікарів, а саме брак етики та моралі. Мушу це прилюдно сказати і деякі одиниці напятнувати.

У повоєннім часі зявилася у всіх народів, а в нас, у поляків та жидів ґенерація лікарів з воєнними студіями, ґімназійними, університетськими і докторатами. Про поляків і жидів не буду говорити, бо вони мають своїх передових людей і нехай вони тим журяться. Я журюся і проводжу нераз безсонні ночі у роздумуваннях над частиною (не великою) українського лікарського нарибку. Замість поширювати свої студії по шпиталях і солідно працювати, вони пустилися на легкий хліб наживи, фальшивої реклями, утримування факторів і т. д.

Переглядаючи наші часописи, календарі вичитую щодня про всяких можливих псевдо-спеціялістів, рентґенольоґів. Між цими спеціялістами бачу лікарів, які не були одної днини в шпиталі. Чую про скандальні обдирання хорих людей, про телефонічні лікарські консілія, бачу лікарські рецепти з заголовком примар-рентґенольоґ у таких, що не бувши ні одної днини в шпиталі, без засобів примітивного знання, основних засад медицини і з заголовком спеціяліста від склерози, туберкульози, де заповідається нещасним хорим, що лікується туберкульозу щепінками у всіх стадіях туберкульози — управляється маґію, оголошуються спеціялістами всіх можливих недуг без шпитальної підготовки. Є у нас значне число лікарів, дійсно учених з великим знанням, з довголітньою шпитальною, клінічною практикою, які були клінічними асистентами та дійсними примарями, але вони не вживають цих наукових титулів. Є цілий ряд молодих лікарів, які дійсно присвятилися науці, богато знають, є правдивими „спецами" у своїх ділянках і заслуговують на пошану у своїх і чужих.

В останніх днях вичитав я в польській пресі, що д-р Х., українець, лікує оригінальним апаратом д-ра Цайльайса з Гальєнах. Щодо цього дурисвіта-ошуканця Цайльайса вважаю за свій горожанський обовязок освідомити нашу суспільність: Цайльайс не є жадним доктором, не то лікарем, а є собі звичайним ворожбитом, ошуканцем, який, як богато подібних, рахує на глупоту людську і живе та богатіє з глупоти людської. Цайльайс не має жадних лікарських студій, а є собі простим неосвіченим світовим ошуканцем. Наш спеціяліст, українець, у своїй наївности заіменував його лікарем, д-р мед., що є неправдою. Цайльайс має санаторії та ріжні заведення в Гальєнах, де є заняті ріжні лікарі, які для легкого хліба там виконують всілякі лікарські швінделі по приказу Цайльайса, і в нього, в його санаторії, є на службі його син, який є лікарем. Проти ошуканця Цайльайса і лікарів поклонників ідолу золота виступили всі лікарські світочі, такі, як професор берлінського університету д-р Лязарус: він науково разом з іншими лікарями здемаскував ошуканця. Проф. д-р Лязарус навмисно поїхав на довший час до Гальєнах й перевіривши все на місці, оголосив всі ошуканства брак наукового підкладу лікування Цайльайса. Цайльайс обвинувачував професора за клевету — почався довгий процес, який скінчився звільненням професора Лязаруса, а страшним погромом Цайльайса. Пішли дальші процеси хорих, лікованих у санаторії за обманство, скалічення їх за шкоди на здоровлю. Ворожбит Цайльайс уживає між іншим дерев'яного патичка, яким розпізнає хороби й потім лікує своїм апаратом. Такий апарат привіз наш лікар і заповідає лікування.

Цей сумний обяв, який вичитую щодень у пресі, наводить на мене жаль і жах, що у нас подібна погань непомітно вкрадається і деморалізує суспільність. Як старий чоловік, стоячи над гробом радію, що не потребую вже довго на це дивитись, але мучить мене те, що така гниль вкрадається в наші ряди.

Д-р Іван Куровець.

Що сказав ґен. Складковський.

Відповідь міністра внутрішніх справ на промови українських послів у бюджетовій комісії в дні 9. січня.

Під кінець дискусії над бюджетом міністерства внутрішніх справ, забрав голос міністр ґен. Складковський. Більша частина його промови була присвячена т. зв. пацифікації у Східній Галичині. Подаємо її в тексті офіціяльного соймового діярія, як своєрідний історичний документ для будучого дослідника наших часів:

„Переходжу до пацифікації Східної Галичини, з чого зроблено тут мені закид головної зради. Панове Луцький і Матчак говорили про те так, що хто не був би у Польщі, міг би подумати: як-же це все було, той сам напрямок уряду і майже той сам міністр, раньше було сяк-так, були лише дрібні конфлікти, і раптом усіх огорнуло якесь опяніння, — раптом розпочато пацифікацію, а потім однаково раптом усе скінчилося, заки ще панове посли виголосили свої гарні промови. Хіба це був якийсь удар на ум, на щастя хвилевий.

Впевняю, що так не було, що проте все те, що діялося, мало свої причини і має нині свої наслідки.

Стверджую як представник уряду, що уряд стоїть на становищі безоглядної рівности громадян в Польщі без ріжниці віросповідань і національности, зате також без ріжниці віросповідань і національности винищує всілякі зловживання одних громадян супроти других. Колиб такі самі випадки були на іншому місці, уряд мусів би примінити ті самі методи з огляду на розмір тої акції. Безумовно прилучається сюди важка справа, що це була акція українців. Отже скажу коротко, що спокійне українське населення, яке нічого не завинило, було так трактоване представниками революційної акції у Східній Галичині, що воліло слухати їх, ніж уряду, тому, що уряд не охоронював його (населення) від тих, які від нього жадали: переховай пальний матеріял, переховай зброю, охорони мене перед тими, які мене пильнують. До вересня уряд на все те не впливав, а тамті грозили, що коли населення не виконає їх домагань, то вони будуть мститися. Витворився стан, якого не можна би стерпіти в ніякій державі. Революційний чинник затяжів над цілим спокійним українським населенням.

Уряду не доторкує тут ніякий закид. Він торкається тих, які той стан речей викликали. В літніх місяцях збільшилася акція саботажу. З одної української сторони пробувано викликати за кордоном фальшивий погляд, начеб ті масові випадки підпалів мали своє джерело в обезпеченевій спекуляціи власників. Виявляється у тому бажання затушувати справу. В порівнанні з актами підпалів в попередніх роках їх скількість була в цьому році десятикратно менша.

(В тому місці міністр Складковський наводить уступ з українського часопису в Чікаґо „Україна" п. н. „Частинний виступ УВО", про який редакція зазначує, що він походить з кол УВО.) Сказано там, що другий раз діється частинний виступ УВО, який має на меті в організований спосіб ширити в краю неспокій, ломити духа в польському громадянстві, викликувати психічний вплив на українські маси у ворожому для народу і польської держави дусі та поглиблювати за границею пересвідчення про непевність границь польської держави.

Автори тієї роботи мусіли бути приготовані на контракцію уряду. Не підлягає сумнівові, що цілю тої акції була протипольська пропаґанда за границею. В дивний спосіб сходиться вона з ревізіоністичною акцією, яку розпочали деякі державні діячі сусідньої держави, з другого боку іншого нашого сусіда, який хоче відвернути увагу Европи від своєї власної ситуації в краю. Міністр покликується на шалену протипольську пропаґанду, яку в тому часі розвинули чужі держави.

Ця акція мала також на меті ліквідацію польської кольонізації в тих сторонах. Акти саботажу були в 19 випадках звернені проти державних обєктів, а в 172 проти власности приватних осіб. Тут і там потерпіли також жиди. Малося на меті стероризувати жидівських торговців, щоби увільнити українські кооперативи від їх конкуренції. Стверджую також, що до тої акції прилучилися також комуністичні сфери. Найбільше актів саботажу було в тих повітах, в яких істнували українські ґімназії або сильніші спортові й культурні орґанізації. (Міністр подає дальше сумаричний біланс випадків та описує, яких пальних матеріялів уживано).

У польському громадянстві прокинувся зрозумілий відрух, відбувалися протестаційні віча, складалися комітети самооборони. Коли всі превенційні засоби, стосовані урядом, виявилися даремними, треба було вжити сильніших засобів, може важких, — але відповідальність за те паде на тих, які спровокували ті речі. Ті сильніші засоби полягали на пацифікаційній акції, яку розпочато на широку мірку при помочі суцільних відділів поліції і війська. Відділи окружали село, начальники відділів взивали війта і громадську раду та жадали видачі зброї і вибухового матеріялу. Зі села нікого не випускали, після чого відбувалася ревізія. У підозрілих осіб зривано підлоги й розшивано стріхи.

„Я тут нічого не скриваю" — каже міністр і наводить скількість карабінів, штилетів, шабель, стрільного пороху, петард, ножиць до перерізування дроту й іншого військового приладдя, найденого підчас тих ревізій. Найдено теж нелеґальну літературу. Притримано 1.799 осіб, з чого звільнено 596, а судам переказано 1143. Студентів вищих шкіл було в тому числі 220, у-

виріс, коли-ж тебе до криміналу замикати будуть?" „Як мені мине 14 років", каже внук, беручись під боки.

Та я мимохіть відступив від теми, та з зірок вступив обома постолами в злободенну гноївку.

Я мав говорити про персоніфікацію таких абстрактних понять як „рік".

Малярі персоніфікують новий рік як маленького, румяненького, веселенького та всміхненого хлопчика.

А тут люди зараз лізуть до нього і жадають програми на цілий рік: „а що, а як, а який для нас буде? От ти мені це, та те, та тамте дай".

Господи! та як можна від такого жовтодзюбого дітвака жадати програми і то відразу на цілий рік! Сталін, який мудрий чоловік, а не може вийти на чисту воду зі своєю пятиліткою! Ви-ж жадаєте від дитини однолітки — а самі собі не можете скласти програми хочби на один місяць і живете безпрограмно аж до смерти. Та погляньте на нього, який він ще дурненький. Хіба ні? Якби хоч трохи розуму мав, то не всміхався би сходячи до нас на землю, роздивившися між нашими гараздами. Та він безумовно за коротко живе один рік і той увесь час марнує виключно на свій зріст. Подумати лишень: той новий рік за один рік сходить на Столітнього старця.

Його товариші по фаху на інших планетах живуть нерівно довше. Так напр. рік на новововідкритій планеті Плютоні живе аж 284 роки. Такий вік, то але! Так жили лише деякі наші біблійні патріярхи, і вони мали час набрати досвіду і поврозумійшати. А за один рік — що! Уявляю собі, що наш новий рік 1931, тепер уже перебув перше зубкування і вже говорить: „мама-тата..." На Йордан, то вже буде черенними зубами ліскові горіхи гризти, а в мясниці, то вже парубочити і дівчата на вечірницях баламутити.

Даймож нашому новому рокові спокій, не допитуймося, який він для нас буде, нехай собі росте здоровий цілий рік, на многая і благая літа!

А хто має трохи життевого досвіду і не забув, як нам було в недавній ще минувшині, той легко собі виворожить, який буде цей рік.

Отож так:

Будуть вмирати і родитися люди. Де буде перевага в числі, то викаже статистика, але аж по році.

Буде весна, літо, осінь і зима. Які вони будуть, то залежить від плям на сонці.

Зараз з осені розпічнеться сезон трусів і арештів. Кожна серія тих арештів закінчиться успішним піймашням головного отамана саботажів, хочби їх мало бути зо трицять. Палення стирт залежати буде від ріжниці ціни збіжжа молоченого на торзі і немолоченого відповідно до цифри асекураційної поліси. Буде кілька політичних процесів. Грошей буде ще менше, як тепер. Податки підуть угору, а ціни продуктів униз. Горожани стануть багатіти так, як той жид, що внизу обрізав халат, а вгорі тим самим латав.

Народові стане краще жити, ублагородниться і наблизиться до святих... турецьких.

—o—

чеників середніх шкіл 360. Дальше міністр наводить цифри арештованих з інших професій, м. ін. 30 священиків.

Звертаю теж увагу — каже дальше ген. Складковський — на збільшену акцію тих самих кол, які були джерелом саботажу, з метою загострити протипольську пропаганду за границею. Вони старалися так представити справу, наче в Польщі, ні сіло ні впало, відбувся варварський погром українського населення. Є можливою річю, що при того рода настрою і при вжиттю військових відділів могли трапитися випадки побиття, але треба памятати, що населення, головно молодь, поводилося в провокаційний спосіб. Населення не хотіло пильнувати стирт і хат тому, що було під сильнішим терором, ніж державна влада в тому краю.

Траплялися й інші випадки. Спокійна частина населення шукала, після приходу відділів, негайного реваншу на агітаторах. Таких випадків було досить багато. Ревізії були ведені безоглядно, отже могли потерпіти й невинні особи, але пацифікаційна акція спричинила очевидний переворот в настроях населення та манїфестування льояльности на кожному кроці, а кирпичницьку інтелігенцію відгороджено від селянської маси. Спокій тріває, хоча припинено методи пацифікації. Такого давніше в Галичині (Малопольщі) не бувало. Спокійне населення переконалося, що не варто слухати тих, яких уряд уміє взяти за лоб.

П. Луцький казав, що урядові не вдалося застрашити селян так, щоби вони не голосували на українців. Але чи п. Луцький гадає, що це не вдалося би урядові, якщо він цього хотів би? Уряд не зробив цього, бо не хотів цього. Не хотів нікого нищити, хотів лише завести порядок. І цю мету осягнув, будь-що-будь лекшою дорогою, ніж повстання на весну. Коби це дало підложа для спільної праці обох народів.

Міністр стверджує вкінці, що коли підчас пацифікації були випадки побиття поліцією, — а було їх досить багато, — то ведеться тепер слідство й винуваті будуть покарані. Однак це не мало характеру системи".

——o——

Знесення конфіскати.

В. Г. СТІД ПРО ПОЛЬЩУ.

Від Ред.: У ч. 1. „Діла" з 1. січня ц. р. підпала конфіскаті в двох місцях статтю нашого париського кореспондента п. з. **„В. Г. Стід про Польщу"**. Окружний суд у Львові на засіданні в дні 8. січня ц. р. зніс цю конфіскату, тому ми подаємо оба дотичні місця ще раз.

I.

„Без найменшої пересади можна сказати, що — які небажані і які болючі ті події і не були, і скільки поту і терпінь вони й не коштували, — то результат їх був — бодай назовні, за кордоном, перед опінією світа цілого — зовсім і абсолютно не той, на який рахувала і якого собі бажала одна сторона її акторів. Замість вижиданої мовчанки, в крайному випадку замість бажаного одобрення, вийшло щось просто противне, і то по обох боках океану. Вже сьогодні можна сконстатувати, що останніх кілька місяців, від вересня починаючи, так могуче рознесли по всьому культурному світі імя одної забутої провінції і справу одної галузки роздертого між сусідами народу, як цього навіть у приблизному розмірі й поглибленні не зробили були навіть події, які также розпочалися були з 1. листопада 1918 року і тяглися довгими місяцями, можна сказати навіть роками...

„Одним сл... результат відомої, глибоко задуманої й ...о закровної акції, був — за кордонами бо... — певне найбільшою несподіванкою з у... які стрінули дану республику за всіх дванадцять років її історії. Тай — нема найменшого сумніву! — вони з такою рекламою менше всього були числилися".

II.

У великому льондонському двотижневику **„The Review of Reviews"** за 15. грудня (ч. 491) відомий у світі редактор і видавець *В. Г. Стід* **(Wickham Henry Steed)** присвятив Польщі окремий уступ, у звязку із своїм широким і всестороннім розглядом небезпечного й критичного моменту в теперішній міжнародній політиці. Під заголовком: **„The Case of Poland"** читаємо там:

„Ні одній іншій країні точне й безстороннє пізнання фактів не є потрібніше ніж Польщі. І ні одна країна не має більшого інтересу виступити перед світом з непохитною справою. Польські методи репресії, палійства і інших актів саботажу, якими провинилися деякі українські групи в Східній Галичині останньої осени, були брутальні до такої степені, що поважливі поляки перші їх жалкують і осуджують. Хочби навіть було правда, що в Берліні підмовлено і заохочувано до цих актів, то сам факт, що вони сталися, не оправдує ані польського уряду за незаспокоєння правних українських домагань, ані тієї засліплености, з якою він ішов на руку ворогам Польщі, віддаючи цілі українські повіти під карні загони („dragooning"). Засліплення було тим більше, що воно скріпило руки клеветникам Польщі, які не залишають ніякої нагоди, щоб виступити проти польського коридору і поділу Горішньої Сілезії. В справі польського коридору поляки куди сильніші ніж думає публика Західньої Европи й Америки. Польщі нічого втратити від безстороннього провірення фактів що до коридору тай взагалі щодо Східньої Польщі. Одначе Польща, або радше „уряд полковників", якими маршал Пілсудський мав примхи себе окружити, нівечить богато симпатій, хапаючися за методи похожі на ті, якими користувався старий режім більшовицький в Росії або фашистівська диктатура в Італії".

На парляментарній арені.

Сірниковий монополь і Загранична позичка — новий тягар на консумента.

З промови посла З. Пеленського у скарбовій комісії сойму з дня 10. січня 1931 р.

В суботу, 10. січня ц. р. відбулося цілоденне засідання скарбової комісії сойму, на якій розглядано предложення уряду на зміну договору щодо сірникового монополю зі знаною світовою шведською фірмою Кройґера та затягнення Польщею у тієї ж фірми довготермінової позички на суму 32-ох міліонів американських долярів.

Референт комісії посол *Ґлінський* (ББ) виголосив реферат, в якім намагався представити, якою некорисною була попередня умова Польщі зі згаданою фірмою у 1925 р. і всіми можливими арґументами вказував на користи, що їх, мовляв, принесе нова умова, заключена в листопаді м. р. з тою самою фірмою. В свому рефераті посол Ґлінський твердив, що підвижка ціни коробки сірників на 3 ґроші (разом: 10 ґр.) не зробить ріжниці для широкого загалу, бо статистика виказує, що пересічна заробітня плата в Польщі виносить на особу 4—5 зол. денно, а видаток, звязаний з підвижкою ціни сірників, буде виносити місячно 45 ґрошів. Затягнена 30-міл. позичка дасть спромогу урядові вжити її на інвестиційні праці. Умовини позички для Польщі є корисніші від тих, на яких одержала подібну позичку від тієї ж фірми Румунія та Югославія (!!). Сплата позички є теж корисніша від попередньої, а засоби на її сплату дасть підвишка ціни сірників (!!).

В дискусії забирали голос посол *Штоль* (НД) і посол *Заремба* (ППС), які гостро критикували заключену тепер умову з фірмою Кройґера та вказували на її небезпеку для майбутности і на використовування консумента.

Підчас цілого засідання був присутній міністр скарбу Матушевський, що боронив тієї умови, як тільки міг....

По обідній перерві прийшов до голосу посол *З. Пеленський* (УНДО) і сказав, що для українців, як певно і для цілого загалу консументів, попередня сірникова умова була кориснішою, бо ціна на сірники була дешевша, а це є найбільшим мірилом для широких зубожілих мас. Промовець дивується, в якій статистиці референт вичитав, що денний заробіток у цілій Польщі виходить на особу по 4—5 зол. Може десь у Польщі є такі щасливці, що мають такий заробіток. На українських селах денний заробіток виносить тепер від 50 ґр. до 1-ого золотого, і то тяжко дістати працю.

Референт, видно, не здає собі справи, яка нужда панує тепер серед селянських українських мас. Чейже референтові й урядові відоме обезцінення селянських продуктів, на які в додатку нема збуту. Зубожіння українського населення дійшло до того, що є цілі околиці, в яких по селах вечором не світять, бо не мають на нафту. Є й такі бідні села, де люди не мали на закуплення традиційної свічки на св. Вечір. Свічку ділено на дві, а то й три части. Отже звідки приходить референт до твердження, що широкі маси легко зможуть платити підвищену ціну сірників і спричинять збільшення їх консумції? Українські селяни при піднесенні ціни на сірники хіба будуть примушені вернути до давнього „кресала", або до ще давніших часів і будуть удержувати „вічний вогонь". Одно лише цікаво, чи п. міністр не буде уважати кресала за запальничку, котра, згідно з новою умовою, має бути оподаткована на 10 зол., а за її виріб без спеціяльного дозволу буде каратися від 100—5.000 зол...

Напевно п. міністр скарбу, так як і кожний у світі міністр скарбу, хотів би мати горожан, що моглиб платити податки безпосередні чи посередні, якими є також оплати за монополеві вироби. Українське село по війні у своїм власнім добре зрозумілім інтересі почало власними силами відбудовуватися та розбудовувати свої економічні й господарські орґанізації. Збудувало власними силами поважну кооперативну орґанізацію, яка взяла у свої руки не лише доставу потрібних товарів до села, але й перерібку селянських продуктів, у першу чергу молочних. Українська молоч. централя „Маслосоюз" висилає масло у світ, за що приходить до Польщі чужа валюта, що безумовно виходить на користь урядові, який так дуже потребує чужої валюти.

Одначе це піднесення свого добробуту, а тим самим зроблення себе здатним до плачення державних податків, не подобається томуж урядові. Минулого року в осени українські кооперативні орґанізації „спацифіковано". По кооперативах пацифікаційні відділи та військо знищили товари або їх зареквірували, або побрали по цінах, означених ними самими. Членів надз. рад, крамарів та членів кооператив бито в нелюдський спосіб. Пацифікаційні відділи нищили машинові уряджения молочарень, з яких масло йде за границю, за що п. міністр скарбу дістає чужу валюту.

Ревізійний Союз Українських Кооператив вніс в осени меморіял до Президії Ради Міністрів і Кооперативної Ради у Варшаві, яка підлягає п. міністрові скарбу. В меморіялі докладно описано, т. зв. пацифікацію української кооперації з проханням якнайскоршого вислідження і притягнення до відповідальности винних. Одначе до цієї хвилі Р. С. У. К. не одержав на це ніякої відповіди.

Коли уряд так ставиться до економічних змагань українського народу, то звідки він може вимагати від нього плачення податків і накладати на нього нові у формі підвищеної ціни на сірники, які є продуктом першої, найконечнішої потреби! В Галичині нищиться кооперативний дорібок, а на північних українських землях: Волині, Поліссі та Підляшу уряд робить усякі можливі перепони українській хліборобській орґанізації, не допускаючи до творення українських національних кооператив та орґанізацій „Сільського Господаря".

На основі проєкту уряду затягнена позичка має бути сплачена консументом, яким у Польщі, як у рільничім краю, є хлібороб. Українці у 86 проц. — це хлібороби, вони будуть платити сірникову позичку, а проєкт уряду не передбачує в поділі позички ані одного сотика на хліборобські цілі. Хліборобське населення має повне право домагатися якнайповажніших сум на піднесення хліборобства, на ратування його з нужди. Українські хлібороби, що платять податки і мають платити ще й новий сірниковий податок повинні через свої економічні орґанізації мати спромогу з цієї нової позички користати шляхом відповідного кредиту. Одначе не можемо цього надіятися від уряду, який допускає нищення українських хліборобських орґанізацій та хотів би, щоб український хлібороб був якнайбіднішим, а проте платив точно всі податки.

Український хлібороб не в силі платити нових посередніх податків. Його бюджет серед теперішніх умовин не витримає підвишки ціни сірників, тому будемо голосувати проти проєктів уряду. Одначе, оскільки ці проєкти будуть приняті більшістю комісії, то ставлю поправку до розділу кредитів у цей спосіб, щоби десять міліонів зол. призначено на меліорацію в полудневих і східних воєвідствах, десять міл. на реґуляцію потоків і рік у Карпатах та десять міл. на будову всенародніх шкіл.

Промовцеві відповів міністр скарбу, що не можна так траґічно брати положення села, бо прим. ціна жита в Польщі є навіть вища, як на світовім ринку. Коли проєкт розділу позички не передбачує безпосереднього приділу для хліборобства, то не можна твердити, що посередньо хліборобство з неї не скористає. А коли мова про ціну сірників, то є ще один край, також рільничий, у якім коробка сірників коштує 16 ґрошів.

Посол Пеленський: Який то край, п. міністре?

Міністр Матушевський: Румунія.

Посол Пеленський: Я сподівавсяб рівнятися з Румунією. (Загальний сміх).

Щодо пацифікації українських кооператив, то — каже міністр — це була лише реакція уряду.

Пос. Пеленський: Прошу дати бодай один доказ, що українська кооперація дала причину до її нищення урядом

Голоси з ББ.: Підпалювали стирти.

Пос. Паленський: Чи маєте доказ, що робив це хтось з кооператорів?

(Повстають загальні перекликування та викликн ББ.: „Вчора на бюджетовій комісії заявив міністр Складковський відповідь послові Луцькому та Матчакові, чому треба було нищити ті організації".)

В голосуванні голосами послів ББ принято в цілости законопроєкт та відкинено всі поправки.

Ревізії й арештування.

ЛЬВІВ.

В понеділок 12. ц. м. в год. 7.30 рано відбулася ревізія в помешканні ред. д-ра Матвія Стахова. Шукали за пацифікаційними матеріялами. Не заквестіонували нічого, але всеж таки веліли йому явитися в поліційному бюрі, звідки після переслухання пустили домів.

Дня 9. січня вийшов на волю з Бриґідок п. Павло Глембоцький, родом з Корманич, пов. Перемишль, що був арештований 7. грудня м. р. в Яструбичах, пов. Сокаль.

СОКАЛЬЩИНА.

Дня 5. січня арештовано в Комаровій Волиці, пов. Сокаль, Настю Іваничнівну, Домку Несторову й Оксану Несторівну. Їм закидають співучасть у підпалі стирт і ставлення опору владі в часі арештування селянина Нестора П. та уможливлення йому втечі.

У звязку з колядою на „Рідну Школу" переводять в Сокалі і в низці сіл Сокальщини богато доходжень та ревізій. Арештовано м. ін. п. Уласевича, міщанина з Сокаля.

—о—

ОСТАННІ ВІСТИ

ЗМЕНШЕННЯ ПОСОЛЬСЬКИХ ДІЄТ?

Є чутки, що на найближчім засіданні сойму клюб ББ. зголосить внесення про обниження посольських дієт на 15 проц. Також внесення поставить клюб ББ. у сенаті. Опозиційні клюби поширять це внесення так, щоби платні маршалів сойму та сенату (які досі діставали чотири рази стільки, що посли), були лише подвійні. Опозиція поставить теж внесення на зменшення платень найвищих катеґорій держ. функціонарів: президента ради міністрів на 50 проц., міністрів на 30 проц., віцеміністрів на 20 проц. Вкінці, щоби директори держ. банків і держ. підприємств не діставали платень більших ніж міністри.

НЕМА ВБИВНИКІВ ІЗ ЗНЕСІННЯ?

Поліційне слідство, яке вів додатково львівський слідчий виділ у справі масового вбивства на Знесінні, вже покінчене. Дня 12. січня відставили підозрілих у доконанні вбивства Ковальського та Чикеля до суду до розпорядження сл. судді Вітошинському. Зі слідства виходило би, що оба вони не є вбивниками родини Груберів і Гамера, коли викажеться, що на Свят-Вечір були у Гостині. Коли вони там зареєстровані, то їх випустять на волю.

АРЕШТУВАЛИ ЗЛОДІЯ, ЩО ОБІКРАВ РАБІНА.

На латинський Святий Вечір злодії обікрали у Львові рабіна Ціфа (при вул. Бляхарській). Забрали тоді готівки та вартісних предметів на 50.000 зол. Поліція арештувала злодія Руд. Майблюма та відібрала в нього часть добичі.

ВБИВСТВО.

Дня 11. січня у с. Юсиптичі (пов. Жидачів) підчас бійки між парубками вбито Павла Магомалу. Виновників досі не арештували.

УРЯДОВЕЦЬ АРЕШТОВАНИЙ ЗА КРАДІЖ.

48-літній Н. Червінський, урядовець дирекції публ. робіт у Станиславові украв у своїм уряді гроші, покинув жінку та дитину і виїхав до Львова. Тут тратив гроші. Червінського арештували у Львові біля гол. двірця. Мав при собі револьвер. Зізнав, що хотів скінчити самогубством.

ЗЕМЛЕТРУС У ТУРЕЧЧИНІ.

В околицях Конії (М. Азія) був землетрус. Завалилося 60 домів. Тревоги не вгавають. Жертв у людях не було.

ПОЛЬСЬКИЙ ПРИКОРД. КОМІСАР ЗАСУДЖЕНИЙ ЗА ШПІОНАЖУ.

Польського комісаря прикордонної сторожі Белжинського, проти якого в Німеччині йшов процес за шпіонажу в звязку з прикордонним інцидентом, німецький суд засудив на 10 літ тюрми із врахуванням 7 міс. слідч. вязниці. Сконфіскованy зброю й амуніцію задержують. Белжинський обвинувачений був, що старався розслідити військові тайни та намагався доконати вбивство.

МОРОЗИ В ІТАЛІЇ.

У півн. Італії, в околицях Триденту, морози доходять до 15 ст. Усі озера в Дольомітах замерзли. У Пієве ді Кадоро занотували 22 ст. морозу. У Фльоренції є 4 ст. морозу.

ЗАМЕРЗЛО 130 ЛЮДЕЙ.

У Китаю лютують страшні морози. В Харбіні 48 ст. Цельзія нижче зера. В Манджурії замерзли всі ріки. Над Пекіном лютує хуртовина. Рівночасно хуга нанесла богато піску з пустині Ґобі. В Пекіні 9. січня замерзло 100 людей. У Тієнціні поліція забрала тіла 30 замерзлих людей. — У Японії сніговія перервала комунікацію в богатьох місцях. В усьому краю заподіяла хуртовина великі шкоди. Розбилося, мабуть, богато кораблів.

—о—

НОВИНКИ

— **До львівського громадянства.** Артисти нашого театру „Кооператива Український Театр" (Театр ім. Тобілевича), що приїзджають на три вистави до Львова дня 19. ц. м., звертаються з проханням до наших чільніших і заможніших громадян дати їм захист на цей короткий час у своїх домівках. Трупа складається з 30 осіб; спис артистів в „Українськім Базарі", при вул. Руській, де можна складати зголошення.

— **В інтересі приїзших з провінції.** Від приїзших з провінції чуємо часто нарікання на те, що у Львові приймають від якогось часу сторони по ріжних урядах тільки від год. 12—2. Коли хто має справу до двох урядів, не всилі її поладнати, бо поки дібється послухання в одному уряді, мине 2-га година і другий уряд для сторін уже замкнений. Через те приїзші мусять нерідко заночувати у Львові, аби щойно 2-го дня поладнати справу в другому уряді. Давніше було вигідніше для сторін, бо в одних урядах приймали людей від год. 10—12., а в інших від 12—2., так, що можна було в одному дні бути в двох, а навіть у трьох урядах. Можеб компетентні чинники пішли на руку публиці з провінції і привернули по урядах такий час принять, який обовязував давніше?

— **Від французького консуляту у Львові** дістали ми такого листа: „Французький консуль у Львові, глибоко зворушений словами переданого йому спочування з нагоди смерти маршала Жофра, висловлює особам, що виявили його, найщирішу подяку".

— **Ще одна жертва в Городенці.** В Городенці помер на удар серця власник пекарні Годель Ґлятцер. Його невістка згинула підчас вибуху у жидівській лазні і це нещастя так схвилювало Ґлятцера, що занедужав і закінчив життя. Це вже дванацята жертва катастрофи в Городенці.

— **Під колесами поїзду.** Недалеко станції Берестя н. Б. через необережність дістались під залізничий поїзд урядовець Болеслав Нубінський і його жінка. Жінка згинула на місці, а Нубінський помер другого дня в лічниці. — На Волині між Лахвою і Луницем на залізничім шляху найдено трупа фельчера Андрія Чабика. Чи це випадок, чи самовбивство — невідомо.

— **Бабуся і внучка в полумях.** В Полянцевичах у Виленщині вибухла в ночі пожежа. Господар Борткевич і його жінка, збудившись, побачили вогонь і повтікали з хати, забувши, що на печі спить їхня 70-літня бабуня і 5-літня дочка. Заки вони стямились, полумя так охопило дім, що про ратунок було годі й думати і бабуня із внучкою згоріли в хаті на вуголь.

— **Самогін у пільвівському селі.** Поліція викрила в селі Вальддорфі (біля Городка), в хаті Івана Іваська, тайну горільню з усіми потрібними апаратами й технічними уладженнями. Іваськo продавав спірт по 5 зол. за літру та вів бухгальтерію, з якої виходить, що мав багато покупців. Іваська арештували.

МИКОЛА МАТІЇВ-МЕЛЬНИК.

Роки.

Роки! Ви йдете скорою ходою
Вперед — веселі, в молодій безжурі —
Потім із ніль весільного прозою
Відходите сердиті та понурі...

Під крок ваш бють гучні литаври,
Як з молошних шляхів ви сходите на поле
І дивний жаль стає за вишні лаври,
Що схнуть забуті, як бодилля голе...

Ви гарні — юні, та старі — лукаві,
Ще й заздрі, що за мало горя влили —
Кидаєте шляхи кріваві слави
Й німі ховаєтесь за тюрми та могили.

А все-ж на вас ті дивні сподівання:
Що Рік новий іде і — краще буде,
Явиться Правда нам і Поєднання
І знову прийде радість поміж люди.

Що в імя світлої ідеї
Всі сили на землі воспрянуть
І не дрібні смішні пігмеї —
А духа лицарі повстануть!

— **Небіщик бігає.** Недалеко Пйотркова на залізничім шляху найдено мертвого робітника Францішка Коваля, якого віднесено до трупарні, щоби його похоронити. Другого дня, коли мали вже відбутись похорони, робітники ввійшли до трупарні і побачили, що трупарня порожна, а небіщик бігає в сорочці по подвірю. Виявилось, що Коваль був тільки в летарґу і на щастя збудився заки його похоронили.

— **Індик причиною вбивства.** В селі Костерині недалеко Каліша індик господаря Ковальського робив шкоду в саді Валентого Ховали і через того індика були між сусідами часті сварки. На днях розлючений Ховала вдарив індика буком, а його власник ставши в обороні цього індика почав із сусідом бійку, в якій взяли участь і інші члени родин обидвох ворогів. Бійка скінчилась тим, що Ковальський помер на місці, його кревний Рихновський помер другого дня, а індик ходить собі далі по подвірю та робить в саді шкоду.

— **Забезпечення журналістів у Румунії.** З днем 1. січня в Румунії введено закон згідно з яким журналіст по 10 роках праці на випадок нездібности до виконування обовязків у редакціях, дістає пенсію у висоті 40 відсотків своєї платні, а по 30 роках редакційної праці журналіст дістає 100 відс. своєї пенсії як емеритуру. Утворено окремий фонд емеритів та приступлено до будови дому для журналістів нездібних до праці.

— **Вчений песиміст.** Сензацією дня в Берліні є самовбивство одного із найвизначніших лікарів, ученого, директора клініки д-ра Горнунґа. Д-р Горнунґ був дуже поважною науковою силою і маючи заледви 40 літ здобув собі високе становище та імя в науковому світі. І хоч здавалось би, йому ніщо не бракувало до щастя, він застрілився в своїм кабінеті, лишаючи лист, в якому написав, що дійшов до крайніх меж песимізму і дальше життя вважає безцільним.

— **Скеля засипала італійське село.** Недалеко міста Лекко в північній Італії обірвалась велика скеля і засипала більшу частину села, що лежало під горою. Досі добули зпід землі 3 трупи, а не відомо ще скільки трупів є під землею. Населення незасипаної частини села думаючи, що це землетрус, утікло в паніці на поля.

— **Забутий ювилей.** Цього місяця минає 100 літ від уродин Генрика Стефана, творця модерної почти та міжнародньої почтової унії. Геньрик Стефан був сином бідного кравця із німецького Поморя і хоч був самоуком, то своїми здібностями добився становища директора почт цілої Німеччини. В 1874 р. він реорганізував почтову комунікацію і став ініціятором утворення світового почтового союзу. Це дало початок сучасній почтовій комунікації між усіми державами світа.

— **Нові розкопки в Єрусалимі.** Німецький дослідник старовини проф. Сукенік вернувши з Палестини, виголосив у Берліні виклад про нові розкопки в Єрусалимі. Недавно викопано в Єрусалимі кільканацять жидівських гробів, що походять із десятиліть перед Христом і з часів коли жив Ісус Христос. На гробах відчитано жидівські і грецькі написі. Цікаве, що найдено гріб на якому є також напис: „Тут спочиває Єшуа Бар Єгозеф", що значить „Ісус син Йосифа". Очевидно, що це гріб якогось іншого Ісуса, що

ияя батька, який також звався Йосифом. На гробах зперед доби Христа найдено написі імен: Йоанна, Марія, Єлисавета, Сальомея і Сафіра. Ці гроби здебільша родинні, в яких спочиває до кілька осіб в одній.

— **По смерти Кльод Ане.** Автор „Аріяни", визначний француський поет і публіцист помер у Парижі на затроєння крови у 63-ім році життя. Кльод Ане вмів помирити свій літературний хист із газетною злободневною працею. Перед війною був кореспондентом „Пті Парізієн" у Петрограді, де написав свою голосну повість із російського життя „Аріяна", виявляючи в ній велике знання душі сучасної жінки. Зацікавившись російським жіноцтвом, він написав про нього окрему збірку психольоґічних нарисів „Російські жінки". Багато подорожував, довший час жив у Америці, де викладав на університеті, перебував також в Персії, на Кавказі, у Відні і зїздив автомобілем майже цілу Европу. Знаючи добре Росію, по революції Кльод Ане написав повість з російської революції „Коли тремтить земля". Його драми мали на сцені великий успіх. Був також великим прихильником спорту і здобув титул мистця тенісу у Франції. Сам говорив про себе, що „любить більше спорт як літературу. Це не перешкоджало йому бути одним із найбільш улюблених письменників, якого твори розходились в численних виданнях та перекладах і мали своїх горячих прихильників, особливо серед жіноцтва.

—o—

З театру.

Великий Театр: „Фальштаф" — опера Верді.

„Фальштаф", одна з останніх опер геніяльного Вердія (скінчена 1893 р. і в томуж році виставлена уперше в Міляно), відзначається незвияким музичним дотепом і зовсім новочасним розмахом, а передовсім незвичайною поліфонією. Розсіяні в ній дуже густо прегарні з музичного боку і вельми помислові пісні, а вже найкращі з них — це оповідання Фальштафа про честь (І. відслона), квартети жінок і квінтети мущин (II. відслона), знаменитий виступ цілого ансамблю у трьох групах одночасно (II. відслона II. акту), монольоґ Фальштафа при вині про житейську суєту (І. відслона III. акту) і розкішна кінцева фуґа, що завершує виставу моралом: „Все на світі жарт, людина — це вроджений дурень".

Ця нелегка до постановки опера пройшла на львівській сцені доволі гладко завдяки виконавцеві головної партії дир. Залеському, який переростав усіх інших співаків на цілу голову не тільки ростом, але й голосом та елеґантною грою. Також його маска і стрій звертали на себе загальну увагу. Взагалі креація Залеського як Фальштафа була така вдатна, що всі інші виконавці мусіли при ньому блїднути. Не диво, що суботній виступ Залеського був знову одним тріюмфом цього великого артиста.

З інших співаків того вечора слід назвати незлого барітона Зніча (Форд), тенора Ґрушинського (знаменитий сценічно Бардольфо), доброго баса Романовського (Пістоля) і симпатичного тенора Вронського (Фентон). З жінок: Кисілевську (Аліція), Соболевську, Космінську і Венґжинівну.

До успіху вечора причинився також гарний балет у III. дії і під кожним оглядом дбайлива режісерія. Дириґував п. Зуна. **І. Н.**

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Вівторок, 13. січня, година 7·30 веч. „Фальштаф" Вердія.
Середа, 14. січня, година 7·30 веч. „Ніч у Сан Себастіяні".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Вівторок, 13. січня, година 7·30 веч. „Людина з портфелем".
Середа, 14. січня, година 7·30 веч. „Людина з портфелем".

Малий Міський Театр:

Вівторок, 13. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра", комедія Пержинського.
Середа, 14. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра", комедія Пержинського.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: Королева гузарів Люди-риби.

ЛЕВ: Звукова фільма: „Іванко Музика" (на осн. Фердинанда Ґетля).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Неаполь співаюче місто" (Кепура, Бриґ. Гельм).

ОАЗА: Звукова фільма: „Корабель комедіянтів".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Смолоскип".

ПАН: „Сильна людина".

ПАСАЖ: „Таємний їздець". Звуковий додаток.

ПРОМІНЬ: „За тріхи батьків".

ФАТАМОРҐАНА: „Голгофта чесної жінки" (Можухін).

ХИМЕРА: Остання карнавалова ніч (Конфетті).

СІНЛЕВЕ: З димом пожеж. (Джен Мурат).

УТІХА: „Залізна маска" (Фербенкс).

Програма радіо.

Вівторок 13. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Популярний концерт. **Гельсінґфорс** (221,4) 17·25 Патетичне тріо Ґлінки. **Берлін** (419) 16·30 Концерт молодих мистців. **Рим** (441,2) 12·15 Легка музика. **Прага** (486,2) 19·20 Концерт сліпців. **Відень** (516,3) 12·00 Капеля Ґайґера. **Будапешт** (550,5) 17·25 Циганська музика. **Харків** (938) 16·00 Фрагменти опери. **Ленінград** (1000) 16·00 Концерт. **Москва** (1481) 15·00 Концерт.

Середа 14. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Орхестра. **Гельсінґфорс** (221,4) 19·00 Швайцарський вечір. **Берлін** (419,) 16·30 Капеля Шнайдера. **Стокгольм** (438,8) 19·00 Солісти. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 20·30 Пісні. **Відень** (516,3) 11·00 Капеля Вольфтааля. **Будапешт** (550,5) 17·00 Військова орхестра. **Харків** (938) 16·00 Український концерт. **Москва** (1481) 12·00 Концерт. **Париж** (1724,1) Швайцарський вечір.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооп. Український Театр у Львові. Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові 1165

Камінка Струмилова:
15. І. „Пашця", оперетка
15. І. „Мед", оперетка.
16. І. „Церковна миш", комедія.
17. І. „Циганка Аза".
18. І. „Маруся Богуславка".

Замість вінка на домовину Дорогого Брата проф. Янова — складають на „Рідну Школу" 20·— зол. **Оля Ямрозікова і Марійка Данилевич.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Ширіть наш часопис!

Присилайте передплату!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.